Roberts Zīle: Kā interesēs strādā Latvijas valdība?

11.04.2011 11:46

Raksts publicēts laikrakstā "Diena" un portālā "Diena.lv" 2011. gada 11. aprīlī.

Roberts Zīle, Eiropas Parlamenta deputāts (ECR – TB/LNNK).

Pilsoņa statusā (jo opozīcijas politiķiem cita statusa valdībā nav) labu laiku vēroju Latvijas valdības un jo īpaši Finanšu ministrijas rīcību valsts budžeta veidošanā un sarunās ar starptautiskajiem aizdevējiem. Diemžēl ar katru dienu vairāk mani pārņem iespaids, ka sarunu vedēji no Latvijas puses vadās pēc mazākās piepūles principa – labāk paši jau iepriekš aizdevējiem izvirzām tādus nosacījumus, kuriem viņi var piekrist, bet budžeta problēmas risinām saskaņā ar formulu «ņemam, kur var paņemt», vai arī – ko koalīcijas partneris ļauj mums darīt, nedomājot par attiecīgo soļu ekonomisko efektu.

Pēdējais nepārliecinošais solis bija pēkšņā finanšu ministra atteikšanās no Eiropas Komisijas aizdevuma, kas veido lielāko starptautiskā aizdevuma daļu, termiņa pagarinājuma. Jāuzsver, ka runa ir par viena miljarda eiro (!) atdošanu (vai pārfinansēšanu) 2014. gadā, 1,2 miljardu (!) eiro atdošanu 2015. gadā un vēl 0,5 miljardu eiro atdošanu 2019. gadā.

Šādu summu atdošana «tīrā» veidā, t. i., bez parāda pārfinansēšanas valsts obligāciju veidā, nozīmētu milzu triecienu valsts budžetam un Latvijas ekonomikai kopumā, un tas, protams, nav izskatāms jautājums. Tādēļ gan finanšu ministrs, gan aizdevēji runā par parāda pārfinansēšanu finanšu tirgos, turklāt kā par izdevīgāko veidu problēmas risināšanai.

Es atļaušos šādu ideju apšaubīt. Eiropas Komisijas aizdevuma lielākajai daļai piemērotā procentu likme ir 3,12% gadā, bet atlikušajai daļai – 3,37%. Ņemot vērā Latvijas ekonomikas aizvien vēl nedrošo stāvokli, kura uzlabošanās vai pasliktināšanās tuvākajos gados ir atkarīga no neprognozējamām norisēm pasaules tirgū un Latvijas eksporta tirgos, un – pats būtiskākais – ārkārtīgi lielajiem līdzekļiem, kas nepieciešami gan Eiropas Finanšu stabilitātes mehānismam (fonds eirozonas valstu glābšanai), gan parādu pārfinansēšanai pagaidām teorētiski «stabilām» eirozonas valstīm, ir pilnīgi skaidrs, ka šādas un pat par pāris procentiem augstākas likmes tirgū mēs nesaņemsim.

Tas, ka divas kredītreitingu aģentūras ir paaugstinājušas Latvijas kredītreitingu par vienu pakāpi no ļoti nepiemērotas vietas investīcijām uz nepiemērotu vietu investīcijām, pēc būtības nav nekāds sasniegums. Salīdzinājumam – piemēram, paraugvalsts Vācijas desmit gadu valdības parādzīmju procentu likme šobrīd ir 3,45%, Lielbritānijas – 3,80%, bet parādu jūgā slīkstošās Grieķijas – 12,78%.

Tas, ka starptautiskie aizdevēji jau pēc Latvijas finanšu ministra paziņojuma par atteikšanos no aizdevuma termiņa pagarināšanas šādu risinājumu ir apsveikuši, ir pašsaprotami. Viņiem nauda jāparedz citiem. Bet tas, ka, vismaz vadoties pēc publiskajā telpā esošās informācijas, Latvijas valdības pārstāvji nav mēģinājuši nodrošināties pret sliktāko scenāriju – ja finanšu tirgos nav iespējams pārfinansēt parādu vai maksa par to ir pārāk augsta (grieķi vismaz zina, ka par likmes samazināšanu par 1% un divkāršu

aizdevuma termiņa pagarināšanu ir jāmaksā ar 50 miljardiem eiro līdz 2015. gadam no privatizācijas un nekustamo īpašumu pārdošanas ieņēmumiem), cīnīties par aizdevuma pagarinājumu uz iepriekšējiem nosacījumiem vai nedaudz sliktākiem – gan nav saprotams. Vai premjers un finanšu ministrs uzskata, ka 2014. gadā Latvijā būs izcila, plaukstoša ekonomika – saliņa sabangotajā Eiropā? Ar milzīgo privātā parāda nastu, par kuras atvieglošanu vai vismaz metodēm normālas banku kreditēšanas atjaunošanai arī nekādas sarunas nav notikušas?

Tā vietā, lai starptautiskajiem aizdevējiem atgādinātu, ka Latvija 2008. gadā bija spiesta ņemt aizdevumu un turēt situācijai neadekvāti augstu lata kursu, lai glābtu grimstošo Parex, nomaksātu tā sindicētos kredītus un neizraisītu milzu problēmas iepriekšējā ekonomikas burbulī lielā mērā vainojamajām skandināvu bankām, valdība ir noskaņota līdz galējai robežai izmantot Latvijas nodokļu maksātāju iespējas. Par ko liecina kaut vai ekonomiski stipri dīvainais Latvenergo tarifu paaugstinājums tiem, kas vairāk (!) lieto elektroenerģiju. Protams, situācijā, kad valdība ir pieņēmusi lēmumu 95% no Latvenergo peļņas ieskaitīt valsts budžetā, ir saprotama uzņēmuma vēlme palielināt ieņēmumus. Taču tad būtu godīgāk šo no Latvijas iedzīvotāju kabatām izņemto naudu nosaukt īstajā vārdā – par elektrības nodokli.

Starptautiskos aizdevējus, tāpat kā ārvalstu bankas, neinteresē Latvijas iedzīvotāju problēmas. Taču atbilstīgi Satversmei Saeima un tās izraudzītā valdība pārstāv Latvijas tautu. Un ir jāuzdod jautājums – vai šī valdība tik tiešām dara visu iespējamo Latvijas tautas interesēs? Jo uzdevums – atrast kompromisu ar naudas aizdevējiem – nevar būt augstāks par tautas interesēm, tās demogrāfiskajām izredzēm, valsts un tās valodas uzplaukumu.

Raksts pārpublicēts no Roberta Zīles bloga.